

snega, dežja in kuhinjskih lijakov, je pa samo od sebe umevno, da je vsebina gnojnice zelo različna.

Kemična preiskava pokazala je, da so najvažnejši in najboljši obstojni deli gnojnice dušec in alkalije. Od tod izvira tudi hitri vpliv gnojnice na raščo rastlin, kateri vpliv pa nikakor ni vstrajen. Priporoča se za to dostikrat gnojiti z gnojnico take rastline, katerim se brzo hoče pomagati ali pa jih siliti k večji rodovitnosti. Vstrajnejši vpliv od gnojnice, na pr. za drugo rastlino, ali pa za drugo košnjo kake krmske rastline, nikakor ne moremo od gnojnice tirjati. Za rastlinino življenje potrebno hrano dobimo v gnojnici uže raztopljeno in sicer navadno uže v obliki, kakor jo rastlina zavžiti zamore. Nikakor ni priporočljivo tako močno gnojiti z gnojnico, da bi bil vpljiv dolgotrajen, kajti s tem bi le dosegli pogin rastlin, katere tudi preveč hrane ne morejo prenašati, zraven tega pa še zgubo, ker bi deževna voda redilne snovi odpejlala v spodnjo plast, do katere z našimi rastlinami nič več ne moremo. Ozirati se je pri gnojenju z gnojnico tudi na rastlino, kateri hočemo gnojiti. Gnojnica ima v sebi veliko kalija, a le malo fosforove kisline, med tem, ko krmske rastline rabijo za dobro vspevanje veliko kalija. Iz teh vzrokov je gnojnica dober gnoj za senožeti, deteljišča in enake njive. Ako se gnojnica rabi za gnojenje živih rastlin, treba jo je razredčiti z vodo, ker drugače vsled njene jedave lastnosti rastline poginejo. Posebno dobro dá gnojnica repici, lanu in zelju. Deteljišča gnojiti je najbolje pozimi tako, da se gnojnica vozi in poliva na sneg. Z dodatkom stranišnega gnoja izboljšati je še precej mogoče moč gnojnici in z dodatkom žveplene kisline zapreči se izhlapanje plinov.

Kar se tiče zemlje, je omeniti, da je mogoče gnojnico na vsaki zemlji rabiti, ozirati se je le, kakor gori rečeno, na rastline. Vendar zdi se mi primerno omenjati, da na lahki zemlji doseči je mogoče večji vpljiv, če manj gnojimo, zato pa večkrat, ker v taki zemlji gnojilna moč iz mnogih vzrokov prav hitro izgine. Vpljiv gnojnice je pa vedno le ležeč v njeni kemični vsebini, to je, gnojnica dá zemlji redilne snovi, koje rastline rabijo, fizikalne lastnosti zemlje pa gnojnica nikdar ne more izboljšati.

Zimsko krmenje goveje živine.

Prav malo gledajo še vedno naši kmetovalci na umno rejo svoje domače živine, posebno malo so pa pozorni pri krmenju. Gospodarstvo, v katerem ni druge krme, kot le ona, koja se na polji pridela, preživi svojo goved čez zimo navadno z najpičlejšo krmo. Se ve da od tako krmene govedi ni kaj vspešnega pričakovati. Najboljša plemenska goved mora pri tacem ravnanju shujšati in zamreti ter svoje dobre lastnosti zgubiti. Zato se pa ne smemo čuditi, če so teleta lepih ptujih plemenskih krav ali dobrih bikov slabeja od naših domačih, vsaj se ne more zahtevati od izstradanega bika ali krave kaj posebnega. Hočemo toraj pisati nekoliko besed o zimskem krmenju goveje živine.

Našli so, da vsaka žival potrebuje slehern dan gotovo množico različnih redilnih snovi, drugače ne more svojega trupla v enem ali istem stanju ohraniti. Vse te povžite redilne snovi porabi živina za dihanje, za tvorenje toplote in za nadomeščenje onih telesnih delov, katere živina porabi. Ako toraj damo živini le toliko hrane, kolikor je potrebuje za nadomeščenje porabljenih snovi, potem ne smemo od nje pričakovati izdelovanja mleka, mesa itd.; če pa živina pri tej

skromni krmi mora še delati ali pa mleko dajati, potem shujša, ker izrabljene telesne snovi ne more nadomestiti. Le če damo živini več redilnih snovi, kakor jih rabi za ohranjenje svojega telesa, potem tudi smemo od nje tirjati mleko, meso, volno. Slabo krmenje je toraj zapravljalnost! Kmetovalec dá s krmo živini tako rekoč denar, ako pa ona to krmo le za ohranjenje svojega života porabi, potem živina ne more kmetovalcu krme poplačati s tem, da mu dá nazaj mleko, meso itd. in to je vendar očitna zguba.

Redilne snovi, koje živini v krmi pokladamo, zamoremo deliti v dve skupini: Prva skupina je ona, v kateri se posebno duševe spojine nahajajo in iz katerih živina izdeluje meso, mleko, volno; druga skupina redilnih snovi obstoječa je iz spojin, ki nimajo duševca, koje pa živina rabi za izdelovanje tolščobe (masti) in toplote. Natančno spoznanje redilnih snovi pa nam pokaže pot, po katerem zamoremo pri živini doseči največji vspeh s krmenjem.

Splošno je znano, da je najprikladnejše in najnaravnnejše krmilo seno. Kakor pri nas stvar kaže, je pa malo katero gospodarstvo v stanu, skozi celo zimo krmiti edino le seno. Zato je skrb vsacega umnega gospodarja, seno z drugimi krmili kolikor mogoče dobro nadomestiti. Jako važno nadomestilo za seno je slama. Slama je za krmenje skoz in skoz pripravna, samo živina mora mimo slame še dobiti katerih drugih krmil, ki imajo več duševih spojin v sebi, kakor slama. Za krmo posebno dobra je slama sočivja, jarega žita in pleve.

Ako krmimo le samo slamo, potem je vspeh slab, ker živina ni v stanu tako velike množine slame slehern dan prebaviti ter iz slame zadostne množine duševih spojin izleči. Če mešamo slamo s senom, vspeh tudi ne bode kaj povoljen. Krompir s slamo (rezanico) pomešan še najpoprej seno nadomesti; ako pa tej krmi primešamo še kaj otrobov, oljevih preš, pese, potem pa živina ne ostane le vedno v dobrem stanju, ampak pri naša kmetovalcu dobiček.

Po daljših preiskavah dobilo se je, da ima sol na živalsko telo velik vpliv; ne le da sol naredi pri živini večje veselje do povžitja krme, ampak sol tudi pomnoži množino prebavljivih sokov ter vsled tega stori hrano bolj tečno. Kmetovalčeva naloga toraj mora biti, hrano tako sestaviti, da dobi živina vse potrebne snovi za ohranjenje svojega života, ono hrano, kar jo preostaja, pa da zamore živina spremeniti v meso, mleko itd. Pri krmenju se je tudi ozirati, da se s krmo kolikorkrat le mogoče menja.

Določeni obroki, v katerih se krmi, morajo vedno nespremenjeni ostati, ker vsaka sprememba slabo vpliva na živino. Prav dobro je, če žival tudi pozimi pride na zrak ter se nekoliko izhodi, na priliko, goni se na vodo itd.

Zraven krmenja ima pa gleštanje govedi tudi velik vpliv na dober vspeh. Snaga, pridno štrigljanje in krtačenje, dosto suhe nastelje pomaga ohraniti živino zdravo. Cilj in konec živinoreje je, kolikor mogoče, dobro izrabiti krmo, to je pa le mogoče, če živini damo tako krmo, od katere za gotovo smemo pričakovati, da jo bode ona dobro izkoristila ter nam vsled tega tudi pričakovane dohodke dala.

Gospodarske izkušnje.

Mlade prešičke obvarovati pred poginom

na driski je včasih prav težko, in dostikrat se pripeti v kakem svinjaku, da kar celi prešičji zarod na tej bo-

lezni pogine. Dobro sredstvo proti tej bolezni je neki karbolna kislina, katero je dati na dan večkrat razredčeno (2 dela na 100 delov vode) mladim prešičkom. Najhujša driska po povžitji tega leka poneha in nobeden prešiček več ne pogine.

Lončeno posodo trpežnejšo storiti.

Ilovica pomeša se z vodo v prav redko zmes, s katero se namaže večkrat posoda. Na to se namaže posoda še dvakrat z lanenim oljem, pri čemur je pa paziti, da se prične z drugim mazanjem, kedar je prvo uže prav suho.

Pravila, kako vrbove šibe lupiti.

1. Še rastočo vrbo je slabo lupiti. Šibe od tako olupljene vrbe so slab materijal za pletenje, ravno tako je pa tako lupljenje vrbovemu drevesu samemu škodljivo.

2. Koliko hitreje po dokončani rašči (t. j. od 1. novembra naprej) so šibe narezane, toliko manj trpi materno drevo ali grm in toliko lažje je šibe lupiti. Odrezane šibe postaviti je takoj v vodo.

3. Šibe ne smejo se nad 15 centimetrov globoko v vodo postaviti, drugače ne gré ljubje na sprednjem koncu rado doli.

4. Predno pridejo šibe v vodo, odstraniti je treba vse slabe in pomankljive, posebno pa zlomljene in ranjene.

5. Vrbove šibe razdelé se po kakovosti, velikosti in debelosti v posebne butarice, ker le tako jih kupec rad vzame in dobro plača.

6. Kolikor hitreje je šiba po lupljenju posušena, toliko bolj bela ostane in več vredna je.

Razglas

kranjskim živinorejcem o prodaji plemenskih juncev pincgavskega rodu v Kranji na Gorenjskem.

C. kr. kranjska kmetijska družba bode 31. dne oktobra t. l. dopoldne ob 9. uri v Kranji na dvorišči gostilnice „pri Žumri“ 5 plemenskih juncev pincgavskega rodu prodajala.

Ti junci se bodo postavili posamezno na prodaj za polovico tiste cene, za katero jih družba kmetijska kupi in se vsak prodá tistemu, kdor največ za-nj dá proti temu, da ga 1) koj plača in 2) se s pismom zaveže, ga najmanj dve leti za pleme obdržati, zato se k tej dražbi pripuščajo samo kranjski živinorejci.

Glavni odbor c. kr. družbe kmetijske
v Ljubljani 20. oktobra.

Podučne stvari.

Laž in sredstva zoper laž.

Spisal Jakob Dimnik, učitelj v Postojini.

Laž je jako primerno in prav cenó sredstvo zoper vsakateri pregrešek in uže tudi tako zeló v navadi posebno pri mladini in pogosto tudi pri odraslih ljudéh, da dostikrat marsikdo tako laže, da sam sebi verjame, kar govori. Dokazana resnica je pa tudi, da je laž tako grda, ostudna in pregrešna navada in mati vseh družih hudobij in pregreškov, da je slehernega odgojitelja sveta dolžnost, otroke tako vzgojevati, da se njim laž kolikor

mogoče studi in gnjusi. Če otroku o laži govorimo, moramo vedno z največo gnjusobo o njej govoriti in mu razodeti, da je to tako grda lastnost, da vzame možu dobro imé, značaj in čast in da vsakateri, kdor ima čut poštenja in časti v sebi, ne more laži trpeti. Laž je znamenje največje sramote, katera človeka do najnižje stopinje nazaj potisne ter mu vzame vso veljavo in poštenje in vsakdo, kdor hoče hoditi v družbo poštenih mož. ne sme biti omadeževan z lažjo.

Rekel sem, da mora vsak vzgojitelj, stariši, učitelji in vsi, kateri imajo z otroci opraviti, otrokom z največjo gnjusobo v laži govoriti; gorjé pa njim, ako to le navidezno delajo, v njihovem srcu pa laži ne sovražijo in se je tudi ne ogibljejo ter se tu in tam tudi sami lažejo! Gorjé potem tudi bistroumnemu otroku, kateri na vsako besedo pazi in gorjé potem njegovi kreposti!

Slavni pedagog „Montaignes“ o laži tako-le piše: „Resnično je, da je laž prav ukleta pregreha. Le z besedo smo ljudje in le z besedo se združujemo; če pa svojemu bližnjemu lažemo, potem gotovo ne ravnamo ž njim po človeški. Ko bi ostudnost in pomen te pregrehe spoznali. bi jo gotovo z ognjem in mečem preganjali.“

Kedar prvič otroka na laži zasačimo, ga moramo bolj ostro in resno grajati, kakor pa za kako drugo navadno napako ali pregreho. Ako ga potem zopet zasačimo, ga moramo še hujše kaznovati in dostikrat moramo tudi palico v roko vzeti ter ga prav gorko našvrkajmo.

Se ve da, palica je zadnje sredstvo, katero smemo pri otrokovih pregreških vporabljeni in prizadevati si moramo, da jo kolikor mogoče dolgo odlašamo in potem redko kedaj vporabljujemo. Otročja koža se na palico rada navadi in utrdi, ako ga pogostoma tepemo. Duh njegov postaja od dne do dne bolj nemiren in dostikrat se primeri, če vzgojitelj nepremišljeno in strastno po otroku udriha, da se ukorenini v otroku neka skrivna jeza, katera navadno vskipi, ko je otrok uže odrastel ter ima pogosto prav žalostne nasledke.

Navada je pri otrocih, da se za vsaki pregrešek in tudi za laž prav radi opravičujejo ter skušajo dokazati, da so nedolžni. Razumen vzgojitelj ne sme otroku tega nikdar dovoliti; tako opravičevanje meji navadno zopet na novo laž. Otrok, kateri se je uže prej pregrešil, skuša zopet z lažjo prejšnji pregrešek popraviti in še se mu posreči, da vzgojitelja nalaže, se mu to prav dopade ter drugokrat ravno tako stori. Ravno zaradi tega ne smemo dovoliti otroku, da bi se opravičeval.

Če pa otrok svojo napako spozna in pové vse tako kakor je resnica, mu moramo v prvič kazni odpustiti in njegovo odkritosrčnost hvaliti; tudi mu ne smemo nikdar o tej napaki kaj omeniti. Ako hočemo vzbuditi v otroku ljubezen do odkritosrčnosti in to ljubezen sčasoma v krepost spremeniti, moramo vedno paziti, da mu njegova odkritosrčnost nikdar neprijetnosti ne dela, temveč ga njegovo prostovoljno spoznanje še le bolj spodbuja k odkritosrčnosti. Tudi ne smemo otroku tako dolgo očitati, da je lažnjivec, kolikor le dolgo mogoče.

Trgovinska in obrtna zbornica

(Konec.)

XII. Gospod zbor. svetnik Vaso Petričič poroča sledeče:

Nikdo, mislim, ne more ugovarjati, kolike važnosti za ljudstvo sploh je, da gredó mestne ure prav, ako se pomisli, v koliko slučajih je točnost nepogojno potrebna.